

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

[Sefer Shemu'el]

[Sefer Shemu'el]

Detmold, Samuel

5565 [1804/1805]

IT

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9634

היטן ; דא ווירד גאנץ ישראל פֿר־
 נעהטן , וויא דוא דיינן פֿאַטער העראב־
 געווירדיגט האַסט , אונד דאָן ווערדן
 זיא דיא הענדע אַללער , דיא עם מיט
 דיר האַלטן אונטערשטיצן .
 (כב) אבשלום לים זיך אַלזאָ איין צעלט
 אויף דעם דאַכע אויפֿשלאַגען , אונד
 קאַם צו דען קעבסווייברן זיינס פֿאַטערס ,
 אים אַנגעזיכטע פֿאַן גאַנץ ישראל .
 (כג) אחיחפֿל'ס ראהט , דען ער איין
 דען דאמאָליגן צייטען גאַב , גאלט ,
 אַלס ווען מאַן גאַטט אום ראהט גפֿראַגט
 גהעטע , זאָ דזייליג וואָר אַללעם .
 וואַס אחיחפֿל געראַהטן , זאָוואָהל דוד
 אַלס אבשלום .

(א) אחיחפֿל שפראַך פֿערנר צו
 אבשלום : לאַס מיך צוועלף
 טויזענד מאַן אויסווכען , זאָ ווילל איך
 אויפֿברעכֿן , אונד דוד נאך אין דזער
 גאַכט נאַכזעצן . (ב) איהן איבער־
 פֿאַללען דאָ ער מידע אונד ערשלאַפֿט
 איזט אונד איהן דאַרוך אין שרעקן זעצן ;
 דיא מאַנשאַפֿט , דיא בייא איהם איזט ,
 ווירד דיא פֿלזכט ערגרייפֿן , איך ווערדע
 דאָן דען קעניג אַלליין ערשלאַגען .
 (ג) אונד אַללעם פֿאַלק דיר צוריק ברינגן
 קעננן ; דען , ערשלאַגען דען מאַן ,
 נאַכרעם

הבית ושמע כל־ישראל כי־
 נבא־שת את־אביך והזקו ידי
 פֿר־א־אִשֶׁר אָהָךְ : (כב) וַיִּטּוּ
 לְאַבְשָׁלוֹם הָאֵהָל עַל־הַגִּגַּי וַיִּבֹא
 אֲבִשָׁלוֹם אֶל־פִּלְגֵשִׁי אָבִיו לְעֵינֵי
 כָּל־יִשְׂרָאֵל : (כג) וַעֲצַת אַחִיחֶפְלַי
 אִשֶׁר יַעֲזֵן בְּיָמָיו הָהֵם פֶּאֶשֶׁר
 יִשְׂאֵל־* בְּדַבֵּר הָאֱלֹהִים כִּן כָּל־
 עֲצַת אַחִיחֶפְלַי גַם־לְדָוִד גַּם־
 לְאַבְשָׁלוֹם :

יז (א) ויאמר אחיחפל אל־
 אבשלום אבחרה־נא שנים־
 עשר אלף איש ויאקומה
 וארדפה אחרי־דוד הלילה
 (ב) ואבוא עליו והוא יגע ורפה
 ידים והחרדתי אתו וגם כל־
 העם אשר־אתו והפיתו את
 המלך לבדו : (ג) ואשיבה כל
 העם אליך פשוב הכל האיש
 איש ק' ולא כחיב אשר

באור

רשי

אֶל־יִשָּׁשׁוּבִי יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹא הִי' הַקֶּשֶׁר אֶל תְּחִבּוּלָה
 לְבַחֵן אֶס לִבִּי יִשְׂרָאֵל יִשְׂרָאֵל דָּוִד , וְלֹזֶה יִירָאוּ
 מִלְּמַרְדּוֹ בּוֹ , אֲךְ כִּשְׂמֵעַ הַמַּעֲשֵׂה הַמְּגֹנֶה
 מֵאַבְשָׁלוֹם כַּנֶּגֶד אֲבִיו , אִזּוֹ יִתְּבַאֵר לָהֶם , כִּי
 כִּבְשָׁשׁוּבִי דָוִד , וְשִׁאִין הַקֶּשֶׁר לְבַחֵן לְבָנָם :
 יז (ג) כְּשׁוּב הַבַּל , הַנִּכְסֵן בְּכָל הַפִּירוּשִׁי , אֲשֶׁר מִנְּאֲתֵי בֹזֵה הַפְּסוּק , הוּא פִי' רַלְבִּנ' ,
 וְלִדְעֹתוֹ שִׁיעוֹר הַכְּתוּב כֵּךְ : הַכּוֹת הַאִישׁ וְגו' כְּשׁוּב הַכֹּל , כְּלוּמַר מִמִּיתַת דָּוִד יִמָּשֶׁךְ
 שִׂישִׁי כָּל־יִשְׂרָאֵל אֶלֶיךָ , וְיִהְיֶה זֶה סֵנֵה שֶׁלֹא תִשְׁחִית אֶת עַמּוֹ , אֲךְ יִהְיֶה כָּל הָעָם שְׂלוֹם בְּנֵי
 מִלְּקָמָה , כִּי אֲחַר עֲשׂוֹלֵל יִתְּכֵן שְׂתִּיהִי

בְּלִבָּם הֵבֵן יִתְחַרְט חֲלָל אֲבִיו וְחָטוּ נִחִי
 שְׂנוֹחִים לְמוֹלֵךְ :
 יז (ג) כְּשׁוּב הַכֹּל חֲלִיד־הַאֵשׁ
 חָשֶׁר
 אֲשֶׁר מִנְּאֲתֵי בֹזֵה הַפְּסוּק , הוּא פִי' רַלְבִּנ' ,
 וְלִדְעֹתוֹ שִׁיעוֹר הַכְּתוּב כֵּךְ : הַכּוֹת הַאִישׁ וְגו' כְּשׁוּב הַכֹּל , כְּלוּמַר מִמִּיתַת דָּוִד יִמָּשֶׁךְ
 שִׂישִׁי כָּל־יִשְׂרָאֵל אֶלֶיךָ , וְיִהְיֶה זֶה סֵנֵה שֶׁלֹא תִשְׁחִית אֶת עַמּוֹ , אֲךְ יִהְיֶה כָּל הָעָם שְׂלוֹם בְּנֵי
 מִלְּקָמָה , כִּי אֲחַר עֲשׂוֹלֵל יִתְּכֵן שְׂתִּיהִי

נאכדעם דוא שטעהסט , דייסט
אללעס צוריק ברינגן ; דאדורך ווירד
דאז גאנצע פאלק אין פרידן ערהאלטן .
(ד) דזער פארשלאג גפילען אין דען
אויגען אבשלום'ס , אונד אין דען אויגן
אללער עלטעסטן ישראל'ס .

(ה) דאך שפראך אבשלום : מאן רופע
אויך חושי דען ארכי , דאס וויר אויך
הערן , וואס ער דאצו זאגען ווירד .
(ו) אלס נון חושי פאר אבשלום
געקאממען וואר , שפראך אבשלום צו
איחס : זא אונד זא האט אחיחפל פאר
געשלאגען , זאללן וויר זיינן פארשלאג
בעפאלגען אדר ניכט ? זאגע דוא דיינע
מיינונג . (ז) דא שפראך חושי צו
אבשלום : דער ראהט , דען אחיחפל
דזעס מאל געגעבן , איזט ניכט גוט .

(ח) דען , פוהר ער פארט , דוא
קענסט דיינען פאטר אונד זיינע לייטע ,
דאס זיא העלדן אונד זא גרימיגע לייטע
זינד , וויא איין זיינער יונגען בערויכטר
בער אויף דעם פעלדע ; צו דעם איזט
דיין פאטער איין ערפאהרנער קריגער ,
ער איבערנאכטעט ניכט אונטער דעם
פאלקע ; (ט) זאגנרן איצט העלט ער
זיך פרשטעקט אין אירגענד איינער
העהלע

אשר-אתה מבקש כל-העם
יהיה שלום : (ד) וישר הדבר
בעיני אבשלום ובעיני כל-זקני
ישראל : (ה) ויאמר אבשלום
קרא נא גם לחושי הארבי
ונשמעה מה-בפיו גם-הוא :
(ו) ויבא חושי אל-אבשלום
ויאמר אבשלום אליו לאמר
בדבר הזה דבר אחיחפל
העשה את-דברו אם-אין אתה
דבר : (ז) ויאמר חושי אל-
אבשלום לא-טובה העצה
אשר-יעז אחיחפל בפעם
הזאת : (ח) ויאמר חושי אתה
ידעת את-אביך ואת-אנשיו כי
גברים הם ומרי נפש הם
כדוב שכול בשדה ואביך איש
מלחמה ולא ילין את-העם :
(ט) הנה עתה הוא-נחבא

באחת

באור

רש"י

אם מלחמה כלל על-זה . (ח) כדוב שכול ,
כדוב נזול מבניו , כי אז הוא מר כפס ומסוכן
מאוד * ואביך איש-גור , יודע עניני מלחמה
וטכסיסיה , וטוב מאד , ובעוה הוא שתדוף
הלילה לבא עליו לפיכך לא ילין עם שאר
העם (רש"י) . (ט) והיה וגו' , הכונה ,
אשר כי התחבולה הזאת , להסריד אותו
שינוס כל העם ולהכות המלך לבדו אי אפשר ,
אבל נרדוף אסריהם , הם יעשו מלחמה אפ
כדפיהם

אשר אתה מבקש יעשה צו בקשתך
ויהרג וזה ככל העם יהיה שלום חס
מקרא קצר : (ד) ובעיני כל זקני ישראל .
זקני אשמה : (ח) ואביך איש מלחמה .
יודע עניני מלחמה וטכסיסיה וטוב
מאד ובעוה הוא שתדוף הלילה לבא
עליו לפיכך לא ילין עם שאר העם :
(ט) הנה עתה הוא נחבא - וכשתבא
על

העהלע , אדר ואנסט איינעם ארטע ;
 נשעהע עם נון , דאס פאן איהנו (דען
 צוועלף טויענד מאן) צוערשט וועלכע
 פילען , אונד יעמאנד , דער עם פֿרֿ-
 נעהמע , נאך אויסשריע , ״ עם איזט
 שאן איינע נידערלאגע גוועזן , אונטר
 דעם פֿאלקע פֿאן אבשלום׳ס פֿארטייא ״
 (י) דאן ווירד אויך דער טאפֿפֿערסטע
 קריגער , דעסן הערץ וויא איין לעוון
 הערץ איזט , פֿרצאגן ; דען נאנץ ישראל
 ווייס , דאס דיין פֿאטר איין העלד איזט ,
 אונד דאס ער לויטר טאפֿפֿרע קריגער
 ביא ויך דזאט . (יא) איך ראהטע
 אלא : דוא לאסעסט דיר גאנץ ישראל
 פֿרואטלען פֿאן דן ביו בארשכע , זאפֿיל
 וויא זאנד אס מעערע , אונד געהסט
 זעלכסט מיט דען קריג אנצופֿיהרן .
 (יב) וויר געהן דאן אויף איהן לאסאן
 איינען

בִּיאָהָה הַפְּחָתִים אִוּ בִּיאָחַד
 הַמְּקוֹמָה וְהָיָה כְּנִפְלָ בָהֶם
 בְּתַחֲלָה וְשָׁמַע הַשְּׁמִיעַ וְאָמַר
 הִיְתָה כְּגִפְהָ בְּעַם אִישׁר אַחֲרֵי
 אֲבִישׁרָם : (י) וְהוּא גַם־בֶּן־
 חֵיל אִישׁר לְבוּ כָּלֵב הָאֲרִיָּה
 הַמִּסִּימָס בִּי־יָדַע כָּל־יִשְׂרָאֵל כִּי־
 גִבּוֹר אָבִיָּה וּבְנֵי־חֵיל אִישׁר אֵהוּ :
 (יא) כִּי יַעֲצָתִי הָאֲטָף יֶאֱכָף עֲלֶיָּךְ
 כָּל־יִשְׂרָאֵל מִדָּן וְעַד־בְּאֵר שֶׁבַע
 בַּחוּל אִישׁר־עַל הַיָּם לָרֶב וּפְנִיָּךְ
 הַלְּכִים בְּקָרֵב : (יב) וּבְאֵנוּ אֵלָיו
 באחת

באור

רשי

רודפיהם , ועתה אס יארע שיפלו נופלים
 בתחילה משנים עשר אלף איש שאמר אחיתפל
 לרדוף עמם (כיו זה אפשר מאוד , בהיותם
 כלתמים עם גבורים ומרי נפש , וישמע
 השומע , ויזעק עוד היתה מנפה וגו' , זה יהיה
 סבה להביא מורכ כלב הכשאים , ואזנס מי
 שהוא בן חיל אשר לבוגו' המס ימס , ולכן לא
 טוב' הענ' למהר ולרדוף אחריו צמתי מסכה .
 ולריק'ס שיעור הכתוב , וישמע השמע
 שיאמר , כלומר בנפול ממסכה אנשלוס יקראו
 אנשי דוד היתה מנפה וגו' , כלומר רדפו
 אחריהם כי נתנס ה' בידינו , ומי שישמע
 זאת מאנשי אנשלוס אפי' הוא השומע בן חיל
 המס ימס , וראוי לתרגס : (זא ווירד דער ,
 דער רופן הערן ווירד : עם איזט שאן כו' ,
 ווען ער אויך איינר דער טאפֿפֿערסטן
 כו') , והנותר ינחר . (יא) ופניך וגו' ,
 אתה בעצמך תלך במלחמה , ובא כנוי ההליכה
 בפנים כי בהם השמירה והשגחה כאשר ילך
 האדם (רד"ק) . וי"ת ואת תהי חזיל בריס
 כולכת . (יב) ונחנו עליו , כלומר נהאסף

על מתניה העם אשר אתו הוא לא יהיה
 שס שטהרגנו : והיה כנפל בהם
 בתחלה . חני אמרתי לך כי אנשו
 גבורים ומרי נפש ואס יסרגו צעמך
 תהיה צס מפלה במלחמו' זו היא שהיא
 ראשונה ושמע השומע מכל ישראל
 הצאים להתחבר אליך ואמר היתה
 מגפה בעם אנשלוס : (י) והוא גם
 בן חיל . ואותו השומע אפילו הוא בן
 חיל ולבו כלב האריה המס ימס צפחד
 ורעד' ולא יתקשר עוד אליך כי אמר
 כבר התחיל ליפול ונענש הוא על חבו
 ולא יצליח : (יא) כי יעצתי . כי זאת
 עצתי : ופניך הולכי' . צראש ואת תהי
 חזיל צריס כולא : (יב) ונחנו עליו
 ונח

בַּאֲחַת הַמְּקוֹמֹת אֲשֶׁר נִמְצְאָה
 שָׁם וַנַּחֲנוּ עָלָיו כְּאֲשֶׁר יָפַל הַטֹּל
 עַל-הָאֲדָמָה וְלֹא-נֹחַתָּר בּוֹ
 וּבְכָל-הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-אָתוּ גַם-
 אַחֵר : (יג) וְאִם-אֶל-עִיר יֵאָסֶף
 וְהִשְׂיֵאוּ כָל-יִשְׂרָאֵל אֶל-הָעִיר
 הַהִיא חֲבָלִים וְסַחֲבָנוּ אֹתוֹ עַד-
 הַנַּחַל עַד אֲשֶׁר-לֹא-נִמְצְאָה שָׁם
 גַּם-צָרֹר : (יד) וַיֹּאמֶר אֲבִשְׁלוֹם
 וְכָל-אִישׁ יִשְׂרָאֵל מְזַכֵּה עֲצַת

איינען יענר ערטער וואָ ער צו פֿינדן איזט ,
 פֿאללען זייכער איהן הער , וויא דער
 טויא אויף דיא ערדע פֿעללט , אונד זאָ
 ענטקעמט פֿאָן איהם אונד ויינער מאַנִּי
 שאַפֿט ניכט איין אוינצוינער .
 (יג) זאָלטע ער זיך אַבער אויך אין איינע
 שטאַט ווערפֿן , זאָ ווירדע דאָז גזאַמטע
 ישׂראל , אָן זאָלכע שטאַט , נור זיילע
 אַנווערפֿן , אונד וויר שלייפֿטן זיא ביז
 אָן דען גראַבען , זאָ , דאַס קיין צוזאַמענ-
 גזעצטס שטיק מעהר דאָ צופֿינדן וואָרע .
 (יד) אבשלום אונד אַללע ישׂראלים
 שפראַכען היראויף , דאַס דעם חושי
 ארכי'ס ראַחט בעסר זייא , אלס דער
 ראַהט

חושי האַרְבִּי מַעֲצָה רש"י

אחיהפֿל פסקא בא"פ ויהוה באור

זמח עליו לשון חנייה כמו וינח בכל
 גבול מנרים . נתח ארס על אפרים :
 (יג) חבלים . משריין כמו חבל
 נביאים . חבלי רשעים : עד הנחל .
 חומת העיר בסחוב ל הגי : (טז) וגם
 עבד תעבד . את הירדן : פן יבלע
 למוך . שלא יענתיו לטובה ויעשה
 כדברי אחיהופל : יבלע . יאמר לו
 בסתר

כל ישׂראל ואכחטו עם רב , לא יכול להמלט
 צדק אופן , כי אם יהיה נחנא צדקת
 המקומות , וכחתי עליו מכל כד , ואם אל עיר
 יאסף והשיאו זגו' . (יג) והשיאו זגו' ,
 אין זאת ענה לכבושת העיר , כאזה עלה על
 דעת קנת מפרשים , אבל אמר זאת על דרך
 הפלגה (היפערבאליש) , והכוונה לומר
 שיהיה דבר קטן וקל לעם רב לכבוש את העיר
 ולהרסה עד תומה , וכן דעת רד"ק , וז"ל דרך
 גזמא אמר , כ"כ יהיו ישׂראל רבים , שאפילו
 ירימו חבלים אל העיר למשכה ולספדה עד

הנחל , יוכלו לעשות ע"כ . והשיאו , ירימו וישליכו חבלים אל העיר . וסחבנו אותו , שב על
 המדבר , עיין לעיל י"א כ"ה . הגהל , יתכן כי טעם נחל פה החפירה אשר סביב עיר מצבר ,
 או טעמו כמשמעו וטעם הידיעה לפי שטעם מצברים כבנים על נחלי מים . אמנם לדעת רש"י
 וה"י טעמו עמק , כמו נחל איתן . צרור , מלה נגזרת מן צרר שהוא לשון קשירה וסכרה ,
 וענינו פה חתיכה מחוברת , (ורו"ל רגילים לקרות כן גוש עפר (ערדשאַללע) והוא לדעתי
 גם כן טעם היותו חתיכת עפר מחוברת מחלקים קטנים .) והטעם שיהרס בנין העיר עד
 שלא ישאר בו

ירימו חבלים אל העיר למשכה ולספדה עד
 הנחל , יוכלו לעשות ע"כ . והשיאו , ירימו וישליכו חבלים אל העיר . וסחבנו אותו , שב על
 המדבר , עיין לעיל י"א כ"ה . הגהל , יתכן כי טעם נחל פה החפירה אשר סביב עיר מצבר ,
 או טעמו כמשמעו וטעם הידיעה לפי שטעם מצברים כבנים על נחלי מים . אמנם לדעת רש"י
 וה"י טעמו עמק , כמו נחל איתן . צרור , מלה נגזרת מן צרר שהוא לשון קשירה וסכרה ,
 וענינו פה חתיכה מחוברת , (ורו"ל רגילים לקרות כן גוש עפר (ערדשאַללע) והוא לדעתי
 גם כן טעם היותו חתיכת עפר מחוברת מחלקים קטנים .) והטעם שיהרס בנין העיר עד
 שלא ישאר בו

מ כ ל ל י ו פ י

יז (ח) את העם, עש העם : (ט) הפחתים, ענין חפירה ושוחה : (י) המם, כפי'
 להריקם והו' בן חיל על השומ' ובפי' על אחיהופ' , ורלב"ג פי' על דוד איתחשו'
 שימם לבבו : (יב) ונחנו , שרשו נוח ענין חנוי' : ולא נותר , כמו ולא יותר , עבר במקו'
 עתיד ורבי' כמיהו : (יג) וסחבנו , ענין גדירה , ואמר אותו על ההומה , לפי שנקרא
 "כ שור שהוא לשון זכר , ובפי' אותו על מגדל שהו' בתוך העיר

ראהט אחיהפל'ם • (דער עוויגע האטע
עס נעמליך זא גלענקט , אחיהפל'ם
בעסרן ראהט צו צרשטעהן , אוםדא
דורך אויף אבשלום דאז פֿערהענגטע
אונגליק צו ברינגען • (טו) חושי שפראך
דהיראויף צו דען פֿרויסטרן צדוק אונד
אביתר : זאלכער גשטאלט האט אחיהפל
דעם אבשלום אונד דען עלטסטן ישרא'ם
נעראהטן , אונד זא האבע איך גראהטן •
(טו) שיקט אלזא איילענדרם הין , לאסט
הודעס קונד מאכען , אונד איהם זאגן :
כליביא , דעם נאכטס איבער , ניכט
אינדען עכנן דער וויסטע , מאך פֿיל
מעהר , דאס דוא איבערזעטצעסט
(איבער דען ירדן) ; עס מעכטע זאנסט
אום דען קעניג אונד אללע זיינע לייטע
גשעהן זיין • (יז) יהונתן אונד אחימען
ווארטעטן צו עין רגל , איינע מאנד
טוסטע הינגעהן , אונד איהנן דען בריכט
איבערבריינגן , דאמיט זיא געהן זאלטן ,
דעם קעניג דוד דזעס צוהינטרבריינגן ;
דען זיא דורפֿטן , אום ניכט גזעהן צו
ווערדן , גיכט אין דיא שטאט קאמען •
(יח) נון ערזאה זיא איין קנאבע , אואר
צייגטע עם אבשלום אן • ביידע גינגן הירא
אויף גשווינד , אונד בעגאבן זיך אין דאז
הויז איינעם איינוואהנערס פֿאן בחורים ;
דיזער האטטע איינען ברונען אין זיינעם
האפע , אין דען ליסן זיא זיך הינאב •
(יט) אונד

באור

זוט חבירה , זוכן מתורגס • (טו) יבלע ,
לשון השחתה , זכא יחס שליו במקום יחס
הפעול שלא כושפט , זכאל לו חבירי במקרא
זיקח רב עבדים לירמיה (ירמיה מ' ב') הרע
לאכנר (לעיל ג' ב') והדומים • פן יבלע
וגו' , זאע"פ שהיתה ענתו טובה בעיני אבשלום מענת אחיתופל , ירא חושי שמה תתהפך
דעתו ויעשה כדברי אחיתופל (מרד"ק) • (יז) בעין רגל , מקום סמוך לירושלים כנראה
מיהושע ג' ז' • (יט)

ויהודה צוה להפר את העצת
אחיתפל הטובה לבעבור הביא
יהודה אל אבשלום את הרעה :
(טו) ויאמר חושי אל צדוק ואל
אביתר הכהנים פוארו וכואת
יעין אחיהפל את אבשלום גאת
זקני ישרא וכואת וכואת יעצתי
אני : (טו) ועתה שלחו מהרה
והגידו לדוד לאמר אל התלן
הלילה בעברות המדבר וגם
עבור תעבור פן יכלע למלך
ולכל העם אשר אהו :
(יז) ויהונתן ואחימען עמדים
בעין רגל והלכה השפחה
והגידה להם והם ילכו ותגידו
למלך דוד כי לא יוכלו להראות
לבוא העירה : (יח) וירא אתם
נער ויגד לאבשלום וילכו
שניהם מהרה ויבאו אל בית
איש בבחרים ולו באר פחצרו

וירדו

רשי

בסתר ובזליעה : (יג) עין רוגל •
עין קנרא כזכרו בגדי נמר שהוצטין
חותם שס שזועטין חותם ברגל :
(יט) את

ויִרְדוּ שָׁם : (יט) וַתִּקַּח הָאִשָּׁה
וַתְּפָרֵשׂ אֶת־הַמָּסַךְ עַל־פְּנֵי
הַבָּאָר וַהֲשִׁטָּח עָלֶיהָ הַרְפּוֹת וְלֹא
נֹדַע דְּבָר : (כ) וַיָּבֹאוּ עֲבָדֵי
אַבְשָׁלוֹם אֶל־הָאִשָּׁה הַבִּיתָה
וַיֹּאמְרוּ אֵיךְ אַחִימֵעַץ וַיהוֹיָדָן
וַהֲאָמַר לָהֶם הָאִשָּׁה עָבְרוּ מִכֹּל
הַמַּיִם וַיִּבְקְשׂוּ וְלֹא מָצְאוּ וַיֵּשְׁבוּ
יְרוּשָׁלַם : (כא) וַיְהִי וְאַחֲרֵי
לִכְתָּם וַיַּעֲלוּ מֵהַבָּאָר וַיֵּלְכוּ
וַיִּגְדּוּ לַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיֹּאמְרוּ אֶל־דָּוִד
קוּמוּ וְעָבְרוּ מִהָרָה אֶת־הַמַּיִם
כִּי־כָכָה יַעֲזִיב עֲלֵיכֶם אַחִיחֶפֶל :
(כב) וַיִּקָּם דָּוִד וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר
אִתּוֹ וַיַּעֲבְרוּ אֶת־הַיַּרְדֵּן עַד־אוֹר
הַבֶּקֶר עַד־אֶחָד לֹא־נִגְעָדָר אֲשֶׁר
לֹא־עָבַר אֶת־הַיַּרְדֵּן :
(כג) וַאֲחִיחֶפֶל רָאָה כִּי לֹא־
נַעֲשִׂתָה עֲצָתוֹ וַיַּחֲבֵשׂ אֶת־
הַחֲמֹר וַיִּקָּם וַיֵּלֶךְ אֶל־בֵּיתוֹ אֶל־
עִירוֹ וַיֵּצֵא אֶל־בֵּיתוֹ וַיַּחֲנֹק וַיָּמָת

(יט) אונד דיא הויז פֿרויא נאָם אַיינע
דעקע , דעקטע זיא איבער דיא עפֿנונג
דעם ברונגענס , אונד שטרייעטע דאָרויף
גריצע אויס , דאָס ניכטס צו מערקן
וואָר . (כ) אַלס דאָרויף אַבשלוֹם'ס
קנעכטע צו דער פֿרויא אינס הויז קאָמן ,
אונד פֿראַנטען : „ וואָ איזט אַחימעץ
אונד יהונתן ? “ גאַב איהנן דיא פֿרויא
צור אַנטוואָרט : זיא זינד שאַן דאָז
וואָסר הינאיכר . דאָ זוכטן זיא , אונד
אַלס זיא ניכטס פֿאַנדן , קערטן זיא
ווידר אום נאָך ירושלים . (כא) זאָבאלד
זיא וועג וואָרן , קאָמען יענע אויס דעם
ברונן הערויף , זעצטן איהרן וועג פֿאַרט ,
בראַכטן דוד דיא גאַכריכט ; שפראַכן
נעמליך : מאַכט אַזיך אויף , אונד
זעצט באַלד איבער דאָז וואָסר , דען זאָ
האַט אַחיחפֿל אייערנטוועגן געראָהטן :
(כב) דאָ מאַכטע זיך דוד מיט אַללען
זיינען לייטען אויף , אונד גינגן איבער
דען ירדן . אַלס דער מאָרגן אַנבראַך ,
פֿעהלטע ניכט איין איינציגער , דער ניכט
שאַן הינאיכר וואָר . (כג) אַלס אַחיחפֿל
גזעהן , דאָס זיין ראַהט ניכט געשיהט
ליס ער זיינען עזעל זאַטלן , מאַכטע זיך
אויף , רייזטע היים נאָך זיין שטאָרט ,
כשטעלטע זיין הויז , אונד ערווירגטע
זיך , ער שטאַרב אונד וואָרדע כנראַכן
אין זיינעם פֿאַטרס גראַב . (כד) דוד
האַטטע

וַיִּקָּבֶר בְּקִבְרֵ אָבִיו : (כד) וַדָּוִד

בא

באור

רשי

(יט) אַת הַמָּסַךְ . וילון : הריפות .
חטין כתושות . כמו נתוך הריפות :
(כ) מִיכַל הַמַּיִם . איני יודע לו פתרון
במחצרת כל ופתרונו לפי ענינו כמו
הרפת , חטים כתישים . (כ) מִיכַל הַמַּיִם ,
אין לו סדר , ולפי ענינו פלג מים (הנ"ל) .
שיבולת

האטטע זיך נאך מחנים בגעבן . נון קאם
 אבשלום אנגעצאגן איבער דען ירדן , ער
 אונד דיא געזאמטע מאנשאפט ישראל'ס
 מיט איהם . (כה) דען עמשא האטע
 אבשלום אן שטאט יואב'ס , צום אנה
 פיהרר געמאכט . (עמשה וואר דער
 זאהן איינעם מאנס מיט נאמען יהרא
 דהישראלי , דער געקאממען וואר צו
 אביגל נחש'ס טאכטר , דיא איינע
 שוועסטער פאן צרויה דער מוטער יואב'ס
 וואר .) (כו) ישראל אונד אבשלום
 לאגערטן זיך היראויף אין דער לאנד
 שאפט גלעד . (כו) אלס דוד נאך
 מחנים געקאממען וואר , ברעכטן שכי
 זאהן נחש אויס רכה דער קינדער עמון ,
 מכיר זאהן עמיאל אויס לאדבר , אונד
 ברזילי דער גלעדי אויס רגלים .
 (כח) בעטצייג , שאלן , אונד אירדן
 גשיר , אויך ווייצען , גערשטען , מעהל ,
 גרעסטעטס זאנגען מעהל , באהנן ,
 ליגון

בא מחנימה ואבשלום עבר את-
 הירדן הוא וכל איש ישראל
 עמו : (כה) ואת עמשה שם
 אבשלום תחת יואב על הצבא
 ועמשה בן איש ושמו יתרא
 הישראלי אשר בא אל אביגל
 בת נחש אחות צרויה אם יואב :
 (כו) ויחן ישראל ואבשלום ארץ
 הגלעד : (כו) ויהי כבוא דוד
 מחנימה ושכי בן נחש מרבח
 בני עמון ומכיר בן עמיאל מלא
 דבר וברזילי הגלעדי מרגלים :
 (כח) משכב וספות וכלי יוצר
 וחטים ושערים וקמח וקלי ופול
 ועדשים

באור

רשי

וי"ת עבר ירדנא . (כה) נחש , הוא ישי אבי
 דוד וסני שמות הי' לו (רד"ק) . ולדעת רז"ל
 לא היה שמו נחש , אלא פירוש , נת מי שמת
 בעטיו של נחש . (כו) ושכי וגו' , שעורו ,
 ושכי וגו' הנישו משכב וספות וגו' . (כח)
 משכב , מנעות וקלי , הסמוך לקמח הוא
 קלי

שיבולת הנחר : (כה) נת נחש . הוא
 ישי אבי דוד רבותינו אמרו שנת בלא
 עון בעטיו של נחש : (כו) ושכי בן
 נחש . הוא חנון בן נחש : (כח) משכב .
 מנעות וספות . כלי תשמיש הם כוונ
 ספות כסף : וקלי . מיני קליו' אמרו
 רבותינו שני מיני שתיתא הקריב ברזילי לדוד אחד של חטים ואחד של עדשים
 כענין

מכלל יופי

העיר כלו' אפי' יהי מגדל עז : צרור , אבן : (טו) יבלע , לשון השחתה :
 (יט) על פני , כמו על פי : הרפות , ענין שבר , והיא החטה הנכחשת במכתש :
 (כ) מיכל , און לו חבר ושרשו יכל : (כה) בן איש , בן איש גדול :
 (כח) משכב , כלי ששופכי ממנו לידים , והוא לשון שפיכה , וכן נכלי שמים פי
 ישכיב , וי"מ מטה , וי"ח מכבין פי' סדינין , וספות , בפתח הם פרט לכלים שהם
 עשויין כדמות הכדים : ושפות בקר , חריצי חלב :

יח (ג) כמנו

וְעַד שִׁים וְקָלִי : (כט) וְדַבַּשׁ
וְחִמָּאָה וְצֹאן וְשִׁפּוֹת בְּקָר הַגִּישׁוֹ
לְדָוִד וְלָעַם אֲשֶׁר־אִתּוֹ לֶאֱכֹל
כִּי אָמְרוּ הָעָם רַעֲב וַעֲיָף וְצָמָא
בַּמִּדְבָּר :

יח (א) וַיִּפְקֹד דָּוִד אֶת־הָעָם
אֲשֶׁר אִתּוֹ וַיִּשָׂם עֲלֵיהֶם
שָׁרֵי אֲלָפִים וְשָׁרֵי מֵאוֹת :
(ב) וַיִּשְׁלַח דָּוִד אֶת־דָּהָעָם
הַשְּׁלֵשִׁית בְּיַד יוֹאָב וְהַשְּׁלִישִׁית
בְּיַד אֲבִישַׁי בֶּן־צֵרוּיָה אֹחֵי יוֹאָב
וְהַשְּׁלִישִׁת בְּיַד אֶרְתִּי הַגִּתִּי *
וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־דָּהָעָם יֵצֵא
אֵצֶא גַם־אֲנִי עִמָּכֶם : (ג) וַיֹּאמֶר
הָעָם לֹא תֵצֵא כִּי אִסְרוּם בְּנוֹם

לא

רש"י

כענין האמור כאן קומה וקלי הוא של
דגן ופול ועדשים וקלי נומינים של
קטנית שמייצטין אותן בתנו' כשהן לחין
והם מתוקין לעול' וטוחנין אותן ועושין
מהם מואכל שקורין שתית : (כט)
ושפות בקר • וגובנין דחלב :

יח (ג) לא ישימו אלינו לב • לא
יהיה דבר חסוב בעיניכם
להתגבר

נפסד , כי כן יעץ עליך אחיפתל להכות את המלך לבדו , ואף אם נהי' עתה כנונו עשרה אלפי' ,
לא ישימו לב לכח אותנו ולכלותינו • (ובעין זה מנחנו באחאב (מ"א כ"ב ל"א) שזיה מלך ארם ,
לא תלחמו את קטן ואת גדול כי אם מלך ישראל לבדו •) ורש"י פירש להיפך , אם אין אתה
במלחמה , לא ישימו אלינו לב , כלומר לא יהיה דבר חסוב בעיני' להתגבר ולהתהלל , כי
עתה וגו' (כ"ל אתה בא"לף) כלומר בהיותך בכבודך חסוב אתה כעשרת אלפים איש ממני ,
אמנם הראשון

ליגון , גרעסטעטע הילוענפריכטע •
(כט) אונד האניג , בוטר , קליינספיה
אונד קוהקעזע , בראכטן זיא פיר דוד
אונד זיינע לייטע צור קאסט ; ווייל
זיא זיך פארגשטעלט : דאז פאלק ווירד
אין דער וויסטע הונגריג , אכגעמאטעט
אונד דורשטיג געווארדן זיין •

יח (א) דוד מוסטערטע זיינע מאנ'ם
שאפט , זעצטע איבר זיא פירשטן
איבר טווענד , אונד פירשטן איבער
הונדערט • (ב) אונד לוס זיא אויפ'ם
ברעכ'ן , איין דריטטהייל אונטר דער
אנפיהרונג יואב'ס , איין דריטטהייל
אונטר דער אנפיהרונג אבישי'ם , זאהן
צרויה , אונד איין דריטטהייל אונטער
אחי דעס גחיר אנפיהרונג • ער שפראך
צו איהנן : אויך איך ווילל מיט אייך צו
פעלדע ציהן • (ג) אלליין דאז פאלק
ערווירטע : דוה זאלסט ניכט מיט
אינם פעלד געהן ; דען זאלטן וויר
פליהן מיסן , זא גינגע איהרע (דעס
פיינדס)

באר

קלי יע חטין , והסמוך לעדשים הוא קלי ממיני
קטנית , דבר הלמד מענינו (רד"ק שאר
מפרשים) • (כט) ושפות בקר , ת' וגובנין
דחלב תורין •

יח (ג) אם נוס וגו' , כלומר אם תנא
עמנו למלחמה , ויהיה הדבר
שאנחנו מוכרחים לנוס , אז תהיה אתה
בסכנה גדולה , כי אויביך לא ישימו לביאי ,
אלא כל מנמותם ותכליתם להשיג אותך
ולהרעך , אף אם יוכלו להכות בנו עד שמייתו
חיינו , לא יחששו לזה ולא יבקשו כי אם את
נפשך , כי כן יעץ עליך אחיפתל להכות את המלך לבדו , ואף אם נהי' עתה כנונו עשרה אלפי' ,
לא ישימו לב לכח אותנו ולכלותינו • (ובעין זה מנחנו באחאב (מ"א כ"ב ל"א) שזיה מלך ארם ,
לא תלחמו את קטן ואת גדול כי אם מלך ישראל לבדו •) ורש"י פירש להיפך , אם אין אתה
במלחמה , לא ישימו אלינו לב , כלומר לא יהיה דבר חסוב בעיני' להתגבר ולהתהלל , כי
עתה וגו' (כ"ל אתה בא"לף) כלומר בהיותך בכבודך חסוב אתה כעשרת אלפים איש ממני ,
אמנם הראשון